

שיזונה הלכות

גיליון 430
ערש"ק פ' תרומה
שבוע פרשת תצווה | ה'תשע"ט

גיליון שבועי

י"ל ע"י מכון הלכה חביב (ע"ר)

משולחן ההלכה
מאת הרב יעקב חביב
דיין ומו"צ, וחבר איחוד הרבנים מהדרין צרפת <

בדין אכילת אבקת-חלב נכרי

האם 'אבקת חלב נכרי' דינה כחלב נכרי? הפוסקים נחלקו בשאלה, האם יש חשש שגם באבקת החלב ערבב הגוי חלב טמא, והאם דינה של האבקה כדין חלב שנחלב על ידי גוי. הבסיס למחלוקת הוא הדיון בשאלה האם אבקת חלב מוגדרת בתור חלב או שהיא שינתה את צורתה המקורית.

ה'הר צבי' התיר אפילו לגדולים, מפני שאין זה מצוי כלל לערב חלב טמא וגם יש על כך פיקוח ממשלתי, ושגירת חכמים לא היתה על אבקה, כיוון שאינה בכלל חלב וגם לא בכלל גבינה, וממילא אין כלל מקום לאוסרה. הגר"א וואלקין כתב עוד טעם להיתר שמשום דבר שנאסר במנין נמי אין לאסור, דכיון שנעשה לאבקה, פנים חדשות באו לכאן, ואינו בכלל הגזירה. הציץ אליעזר גם התיר אך כתב שלכתחילה יש להשתדל שיהיו משגיחים לפחות במקצת זמן החליכה. היביע אומר וכן הילקו"י פסקו שמעיקר הדין אין בזה איסור אך עם כל זה ראוי ונכון להחמיר בזה, אך לקטנים יש להקל גם במיני מתיקה.

החזו"א אסר אבקת חלב כדין חלב, ומתייחס לאבקת חלב בתור חלב שהתייבש ולא כמוצר חדש, היות שעדיין שומר על צורתו המקורית של החלב, ויכולה לחזור למתכונתו הרגילה של החלב.⁶

האם אבקת חלב נכרי מותרת לצרכי רפואה? ראה מדור 'משלחן ההלכה'

עמדתו של מו"ר הגר"מ אליהו שאין להתיר אבקת חלב כלל, משום שהיה כבר שם של איסור על החלב לפני שהפך לאבקה, והעובדה שהחלב הפך אחר כך לאבקה, אינה מועילה.⁸

האם אבקת חלב נכרי מותרת במאכלי תינוקות, כתחליף לחלב-אם?
עמדתנו בבד"ץ איחוד הרבנים למהדרין כי אין להתיר אבקת חלב בשום אופן, ובנוסף כיום ישנו חשש יותר גדול במפעלים בחו"ל כיוון שמערכים באבקת חלב חומרים נוספים לצורך העשרת האבקה או להאריך חיי המדף, וחומרים אלו מצאנו שחלקם עשויים משומן מן החי. ובכך גם בתחליף לחלב לתינוקות אין להתיר, בפרט שיש היום חלב ישראל או תחליף חלב סויה, וכן הורה לי מו"ר הגר"ה פעווננער ז"ל שגם לתינוקות אין להתירו. ולצורך רפואה, רק בתרופה שחייבים לקחת בהוראת רופא ושאינן תרופה אחרת, יש מקום להקל, אבל כמובן לא לצורך ויטמינים או לצורך חיזוק הגוף ותוספת בריאות, שאין מקום להתיר.

סמס לרב שואל ומשיב

הרב בחן בעז יורקוביץ <
מתי אוכל לנכר שוב על הנזקים ורעמים לאחר שבנכתי נכו בהופעתם?
רק כאשר העננים מתפורים וחוזרים ונקשרים, ניתן שוב לברך.

ראה סדר ברכת הנהנין פי"ג סט"ז

הרב פנחס קדיש <
האם מותר למחוא כפיים בשבת?
מותר למחוא כפיים אם לא עושה זאת בקצב מיוחד של שירה וכדומה, אמנם כאשר זה נעשה לצורך שמחה של מצוה מותר בכל אופן.

ש"ע אדה"ז סי' של"ט ס"ב, שם סי' של"ח ס"ה (החשש רק שמא יטול צרור ולא בעצם העניין), שם סי' של"ח ס"א, משנ"ב סי' של"ח ס"א וסי' של"ט ס"ק ט' ובביאור הלכה שם, שערי הלומ"מ ח"ב עמ' כ"ו, נטעי גבריאל יו"ט ח"ב פכ"ג סי"ט - כ', בירורי מנהגים שבת עמ' 131, וראה גם בשו"ת מנחת אלעזר ח"א סימן כט בהרחבה

הרב משה קורטוויץ <
האם יש עניין הלכתי בלבישת פיג'מה, או שאין בעיה לישון עם הבגדים?
יש עניין, מובא בקיצור שולחן ערוך שיהיה בגד מיוחד לילה.

קיצור שו"ע סי' ע"א ס"ה

7. מאמר מרדכי ח"א עמ' קנה.
8. הרה"ר לישראל אינה מעניקה הכשר למוצרי חלב נכרי נזולי על כל סוגיו, למרות הפיקוח הממשלתי ההדוק בארצות נכר, אך מעניקה הכשר על מוצרים העשויים מאבקת חלב נכרי עם פיקוח ממשלתי הדוק ובתנאי שהיה כתוב "מכיל אבקת חלב עכו"ם".
9. ראה בספר 'החלב ומוצרו וכשרותם' עמ' רמג של הגר"ע אדריי חבר הבד"ץ שלנו.

1. יו"ד סי' קג.
2. שו"ת זקן אהרן ח"ב סימן מד.
3. חט"ז סי' כה.
4. יביע אומר ח"ח חו"ד סי' יא; הילקו"י יו"ד סי' פא ס' יד.
5. יו"ד סי' מא.
6. ראה בחלקת יעקב ח"ב סי' לז ותשובות הנהגות ח"ב סי' שעג שהחזו"א הורה להתיר בשעת הדחק לחולים ולחלשים.

הלכה יומית

דיני ומנהגי חודש אדר <

ראשון | מרבנים-בשמחה באדר-ראשון

אמרו חכמים: "משנכנס אדר מרבנים-בשמחה" וביארו הפוסקים שכוונת חז"ל שיש להרבות בשמחה משנכנס חודש-אדר משום שמתחילים ימי נסים רצופים וסמוכים זה לזה. ועל פי זה היו שכתבו שבשנה-מעוברת אין שמחה נוהגת אלא באדר-שני כיוון שרק הוא סמוך לניסן. אלא שלמעשה עורר הרבי שמעלתו של החודש הוא משום לידת משה-רבינו -בו' באדר הראשון- שהביאה לישראל את ימי פורים ופסח. ועוד שמשלשון חז"ל "אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ומתנות-לאביונים", משמע שאף באדר-ראשון יש להרבות בשמחה, והוספת השמחה בחודש-אדר בשנה-מעוברת מבטלת את כל הדברים הבלתי רצויים באופן של "ביטול בשישים", בשישים ימי אדר¹.

שני | הוספה בדברים המשמחים

כתבו הפוסקים שבחודש-אדר ישמח כל אדם את עצמו במה שמשמחו שהעיקר היא השמחה. והורה הרבי שלכל לראש צריכה להיות השמחה על-ידי הוספה ב"פיקודי ה' ישרים משמחי לב", לימוד-התורה, נגלה דתורה ובפרט פנימיות-התורה וקיום המצוות בהידור. ועל-ידי "מרבנים-בשמחה" בתורה ומצוות, יתווסף גם ב"מרבנים-בשמחה" בפשטות, גם בעניינים הגשמיים. **ויש לשמח הן את עצמו והן את סביבתו, החל מבני-ביתו:** הבעל יוסיף לשמח את אשתו, וההורים ובפרט האב יוסיפו לשמח את ילדיהם בעניינים המשמחים את הקטנים, ומציין הרבי להלכות שמחת יום-טוב, שם נפסק שהבעל ישמח את אשתו בבגדים ובתכשיטים ואת הילדים יש לשמח בממתקים האהובים עליהם².

חמישי | מהותו של פורים-קטן

נחלקו חכמים מתי יש לחוג את חג הפורים בשנה מעוברת, היו שסברו שהוא באדר-א' היות ו"אין מעבירים על המצוות" ויש לקיים את המצווה בהזדמנות הראשונה, ולעומתם היו שכתבו שהוא באדר-ב' היות ומעדיפים לסמוך גאולה לגאולה ולחגוג את נס ההצלה של פורים בסמיכות לנס ההצלה של פסח, וכן הוכרע להלכה; אלא שמי שאמר בטעות באדר-א' "ועל-הניסים", אינו צריך לחזור ולהתפלל³.

שישי | דיני ומנהגי פורים-קטן

הרמ"א מביא דעות חלוקות האם ישנו חיוב להרבות בסעודה בפורים-קטן, ומכריע **שצריך להרבות קצת בסעודה כדי לחוש לשיטתם, ומסיים: "וטוב-לב משהתה תמיד"**, ומבאר הרבי שמכך למדים שכל מקום שבו ישנו אפילו ספק קטן שצריך להרבות בשמחה, יש להוסיף בשמחה. עם-זאת יום זה מותר במלאכה. והורה הרבי ששמחת פורים-קטן צריכה להיות שמחה-בטהרה, כיוון שאינה מעורבת בעניין אחר כמו מצוות הפורים. ונהגים שביום זה ובמנחה שלפניו אין אומרים תחנון, ואסור אף בהספד ובתענית; וכתבו הפוסקים שגם החתן-והכלה אינם מתענים בפורים-קטן, אלא שמדברי הרבי נראה שמותר להם לצום ולכן למעשה ינהגו כהוראת רב בזה⁴.

שלישי | מנהגי ז' אדר

אמרו חכמים שיום הולדתו של משה-רבינו הוא ז' באדר, סביב תאריך זה התעורר ספק האם הוא באדר-ראשון או באדר-שני, והביא הרבי שההכרעה המקובלת היא שהוא בעיקר באדר-ראשון. ביום זה הורה הרבי להוסיף בשמחה של תורה ובשמחה של מצווה, בקשר עם הולדתו של מושיען של-ישראל. הוראה נוספת הורה הרבי בקשר עם-כך שביום זה כתב משה-רבינו שנים-עשר ספרי-תורה ונתנם לכל השבטים, ועוד ספר הניח בארון, **כך שיום זה צריך להביא לחיזוק השליחות להגברת לימוד התורה מתוך קבלת-עול**³.

האם דין "מרבנים בשמחה" הוא באדר ראשון או באדר שני?

רביעי | נישואין בכל ימי החודש

כתבו הפוסקים שמשום סימן-טוב יש לקבוע את מועד הנישואין דווקא בחציו הראשון של החודש ולא בחציו השני כשהלבנה הולכת ומתמעטת. אלא שישנם חודשים שאין מקפידים על-כך ונהגים לערוך נישואין גם בחציו השני של החודש; בין חודשים הוא חודש-אדר. ובמענה לשאלה האם הכוונה גם לימי חודש-אדר ראשון השיב הרבי: **'בזמננו, כל המקדים בחתונה כדת משה וישראל הרי-זה משובח'** ואף קישר זאת עם זירוז הגאולה. כך שמעלת חודש-אדר מודגשת אף בחודש-אדר ראשון. אלא שלמעשה בשנים האחרונות עורר הרבי על חשיבות הקדמת מועד החתונה אף ביתר החודשים, גם אם תהיה בחציו השני של החודש⁴.

מקורות: 1. שו"ת שאלת יעב"ץ ח"ב ספ"ח; לקו"ש חט"ז ע' 345; סה"ש התשנ"ב ח"ב ע' 375; שם ע' 378. ועוד. 2. שו"ע אדה"ז סתק"ט ס"ז; נימוקי א"ח חרפ"ו בסופו; לקו"ש חט"ז ע' 345; סה"ש התשנ"ב ח"ב ע' 391-2. 3. ראה שו"ע י"ד סקע"ט ס"ב; רמ"א א"ע סס"ד ס"ג; ערוה"ש שם ס"ו; ספר המנהגים ע' 76; הנשואין כהלכתם פ"ה סמ"ט-נ; צדק-למלך ח"ז ע' 227; נט"ג נשואין ח"א פמ"ח הע' נא. 4. מג"א סתק"פ סק"ח; לקו"ש חט"ז ע' 342 וחכ"א ע' 317; שם חכ"ד ע' 207 ואילך; התועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 388 ותשמ"ו ח"ב ע' 589. 5. מהרי"ל ריש הל' פורים; מ"ב א"ח סתרצ"ז סק"א, 6. ב"א א"ח סו"ט תרצ"ז; ד"מ שם רמ"א שם סו"ט תרצ"ז; לקו"ש ח"א ע' 175; שם חכ"ו ע' 209 ואילך; התועדויות תשד"מ ח"ב ע' 1081; שערי נשואין ע' רסא; נט"ג נשואין פ"ו ס"ד, פורים פט"ז ס"ד ובתשובה ב' שם; חוסן ישועות ע' מו.

הזמן גרמא

מובין בשמחה - באדר ראשון

מצא שגם משנכנס אדר ראשון צריך להיות הענין דמרבין בשמחה. . . מכיון שבחודש זה ישנו היום זכאי דו' אדר שהביא ימי ניסים לישראל פורים ופסח, ובפרט ש"ימי ניסים לישראל" ישנם כבר בחודש אדר ראשון - בפורים ושושן פורים קטן ש"יומי נס והצלה הם" [אע"פ שכמובן אין זה בדומה למרבין בשמחה שבאדר שבו חלים ימי הפורים ממש, שאז ישנם ה"ימי ניסים לישראל" בפועל ממש].

לקו"ש חט"ז עמ' 349

מעוניין שהעלון ימשיך להופיע
כאן בבית הכנסת?

הצטרף נעת
לאגודת התומכים
02-3011770
או באתר SMSLARAV.CO.IL
בדף ההרשמה המאובטח